

УДК 69.003

Тимофєєв Ю.Е., к.т.н., доц., КНУБА,
м. Київ

**РЕФОРМИ В НАУКОВО-ОСВІТЯНСЬКОМУ
СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНИ ЯК НАЗРІЛА
ПОТРЕБА РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО
КОМПЛЕКСУ ДЕРЖАВИ (на прикладі
Київського національного університету
будівництва і архітектури)**

У цій статті автор викладає своє бачення сучасного підходу до реформування галузевих ВНЗ. Визначаються головні недоліки існуючої системи. Досліджуються напрями докладання основних зусиль щодо відповідних змін. Пропонуються проекти авторських рішень.

Ключові слова: навчально-виховний процес, науково-освітнє середовище, офіс комерціалізації розробок.

Обґрунтування проблеми. Ні для кого не є секретом той факт, що вітчизняний будівельний комплекс знаходиться зараз в глибокій кризі. Причин тому декілька, але основна з них, полягає у значних прорахунках та низькому рівні менеджменту, як в окремих організаціях, так і в економіці, в цілому. Навіть дотепер, ще існують установи, в яких, "використовуються методи управління, добре налагоджені колишньою системою, що підтверджує відсутність досвіду роботи у ринковому оточенні і, зрештою, призводить до кризи (виділення моє – Ю. Т.)" [1, с. 8]. Але ж відомо, що "будівельний комплекс є одним з найважливіших комплексів національної економіки, від якого залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні (виділення моє – Ю. Т.)" [5, с. 3]. Будівництво, як ніяка інша галузь, створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей національної економіки. Більш того, заслуговує на увагу економічний ефект від розвитку цього комплексу, який полягає у мультиплікаційному ефекті коштів, що

вкладені у будівництво (виділення моє – Ю. Т.)" [5, с. 3].

В умовах впливу зовнішніх і внутрішніх факторів усіх складових на існування будівельного комплексу, настає нагальна потреба у реформуванні методичних та методологічних підходів до організаційно-технологічного супроводу. Одним з напрямів зазначеної проблеми є реформування науково-освітнє середовища. Це найбільш болюча з усіх тем, оскільки "успішне вирішення проблем, що стоять перед Україною на шляху її інтеграції в світову економіку, неможливо без фахівців з високою кваліфікацією (виділення моє – Ю. Т.)" [3, с. 1]. Звичайно, не можна казати, що в напрямі підготовки кадрів, в т. ч. для будівельного комплексу, нічого не робиться. Так, відповідно до вимог чинного законодавства, "передбачено забезпечення розвитку освіти в країні, на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчальний процес новітніх інформаційних технологій та науково-методичних досягнень (виділення моє – Ю. Т.)" [2, с. 34]". Водночас, за матеріалами парламентських слухань, "система вищої освіти потребує фронтального перегляду принципів функціонування та управління, що були успадковані від попередніх часів (виділення моє – Ю. Т.)" [4, с. 11]. Кінцевою метою такого оновлення має бути підвищення якості, доступності та ефективності вищої школи (виділення моє – Ю. Т.)" [4, с. 11].

Постановка задачі та формулювання цілей дослідження. В якості об'єкта дослідження автором було обрано Київський національний університет будівництва і архітектури Міністерства освіти та науки України (далі- університет або КНУБА). Відповідно, метою роботи стало теоретичне осмислення проекту концепції радикальних реформ у згаданому навчальному закладі. Підставами для реалізації таких реформ слугували наступні обставини, а саме:

1) невідповідність наявного освітнє середовища потребам сучасної практики, застарілість окремих складових навчально-методичного комплексу;

2) недостатність сучасних наукових досліджень, спрямованих на подолання викликів сьогодення, застарілість наявної матеріально-технічної бази для здійснення наукової роботи;

3) відносно падіння престижності вітчизняної вищої освіти та науки, престижності самого університету, демографічної проблеми в суспільстві;

4) недостатність наявних фінансових ресурсів та відповідних джерел їх покриття для забезпечення поточної та стратегічної діяльності університету;

5) надмірна централізованість системи управління в університеті і неможливість її (системи) завдяки цьому вчасно та в повному обсязі реагувати на ті чи інші виклики з боку зовнішнього середовища, тощо.

Розробка наукових ідей, викладених у статті, є логічним продовженням засад та принципів, вперше озвучених автором в його минулих працях [6-8].

Виклад основного матеріалу.

Основними напрямками реформування в університеті мають стати:

1. **Організація наукових досліджень та розповсюдження отриманих внаслідок цього результатів.** Робота з проведення наукових досліджень та реалізації відповідних результатів має здійснюватися у КНУБА через створений за його участю інвестиційний науково-виробничо-освітній парк (ІНВОП). Для цього адміністрації університету потрібно заохочувати утворення за ініціативою власних викладачів та (або) студентів малих наукоємних виробництв, в тому числі у формі науково-виробничих лабораторій, студентських наукових центрів або їх об'єднань. Як наслідок, має бути досягнуто мультиплікативний ефект, а саме:

1) поєднання викладацького досвіду та студентського креативу;

2) використання нових наукових знань в освітньому процесі і навпаки практичне використання в сфері наукових досліджень та на виробництві здобутих студентами на лекціях знань;

3) отримання студентами першого робочого місця та здобуття ними відповідного професійного стажу;

4) реалізація підприємницьких амбіцій викладачів та студентів, здобуття відповідного ділового досвіду;

5) розширення можливостей навчального процесу, гармонізація та взаємний розвиток науки, освіти та виробництва;

6) комерціалізація окремих наукових досліджень, отримання університетом на цій основі додаткового фінансового ресурсу;

7) поглиблення співпраці з іншими ВУЗаами, місцевими та державними органами (організаціями), тощо.

Координацію та сервісне обслуговування відповідних наукоємних фірм (зокрема організацію венчурного фінансування) слід покласти на спеціально створений **офіс комерціалізації розробок**, а функції виконавчого органу ІНВОП (Ради Директорів) необхідно доручити Вченій Раді КНУБА.

2. Навчально-виховний процес.

Здійснення навчально-виховної роботи в КНУБА потрібно суттєво осучаснити. В основу цього має бути покладений основний принцип, а саме: *у центрі всього знаходиться не навчальна дисципліна, а молода людина з її потребами та інтересами*. Студент повинен *не вчити (зазубрювати), а розуміти ті чи інші знання*. Зрештою, отримання їх (знань) повинно стати для молоді *цікавою та усвідомленою справою*. Для досягнення зазначеної мети потрібно:

1) шляхом перенавчання персоналу переорієнтувати професорсько-викладацький склад університету на нову парадигму відносин (можливо подекуди прийдеться замінити чинних викладачів більш молодими та по-сучасному мислячих);

2) перейти від вузькопрофільного оцінювання успішності студента до системного оцінювання, заснованого на засадах авторської моделі [6];

3) суттєво осучаснити навчально-методичний комплекс шляхом перевидання чинних або видання нових підручників. Посібників, тощо, які в сукупності були б орієнтовані на нові знання, в тому числі і ті, що були отриманні власне університетом;

4) осучаснити наявну матеріальну базу, зокрема довести відповідне програмне обладнання до останніх ліцензованих версій.

При цьому, очевидно, у підсумку будемо мати:

1) зростання престижності університету як сучасного вищого науково-навчального закладу, збільшення студентського контингенту за рахунок як вітчизняних, так і іноземних абітурієнтів;

2) посилення взаємного зв'язку між наукою, освітою та виробництвом;

3) структурне покращення якості студентського контингенту за рахунок відповідного відбору на етапі початкового приймання до лав університету;

4) впровадження принципів ваучерно-кредитної освіти в поточну діяльність КНУБА, отримання університетом на цій основі додаткових коштів.

Реалізація зазначених вище обставин здійснюється уповноваженими структурними підрозділами КНУБА (навчальним відділом, відділом кадрів, деканатами факультетів, кафедрами) за участю офісу комерціалізації розробок та під контролем адміністрації університету.

3. Організація громадського середовища. Цей напрямок реформування університету є наслідком попереднього. Головною його метою стає *переорієнтація громадського життя КНУБА з переважно розважального на переважно просвітницький шлях*. З іншого боку слід *змінити господарську модель виконання робіт на внутрішній варіант підрядної моделі*. Інакше кажучи, обов'язки планування та організації громадських заходів потрібно перекласти з підрозділів на штат Центру культури та дозвілля на створені відповідно до чинного законодавства спеціалізовані *громадські організації*, а саме:

1) **системно-виховні заходи** – на Спілку волонтерства, благодійництва й милосердя КНУБА «Світ ангелів», яка утворюється на базі відповідної служби університету і якій доручаються також окремі координуючі функції;

2) **розважальні заходи** – на Студентську організацію КНУБА;

3) **заходи соціального змісту** – на

профспілкові та ветеранські організації КНУБА.

Слід мати на увазі, що по кожному із зазначених напрямів призначена організація є нічим іншим як **генеральним підрядником**. Сам же університет при цьому виконує функції **замовника**. Що стосується Спілки волонтерства, благодійництва й милосердя КНУБА «Світ ангелів», то ця установа утворюється як громадське об'єднання університету та усіх його громадських організацій (шоу-театру «Крила Ангелу», студентська організація, організація «Клевер», профспілкові та ветеранські організації, тощо), а відтак відповідний процес має відбуватися в два етапи, а саме:

1) утворення та/або реєстрація первинних громадських організацій в установленому законом порядку, видача адміністрацією КНУБА відповідних дозволів на функціонування цих установ в межах університету;

2) об'єднання первинних громадських організацій в єдину федерацію, реєстрація нової структури відповідно до чинного законодавства, розробка та впровадження усіх документів, передбачених додатками, приведення статутів університету та первинних громадських організацій, а так само новоутвореної федерації, у відповідність до зазначених актів, видача адміністрацією КНУБА дозволу на функціонування федерації в межах університету.

Наслідком вищезгаданих реформ має стати:

1) досягнення просвітницько-орієнтованого характеру освіти, її гуманізація та патріотична спрямованість;

2) більш професійний та послідовний підхід в організації внутрішнього громадського життя в університеті, його взаємозв'язок із сучасним функціонуванням суспільства, в тому числі із цілями та завданнями держави в сфері освіти;

3) справедливі та демократичні взаємовідносини між викладачами та студентами КНУБА, зокрема шляхом створення системи об'єктивного та незалежного арбітражу на засадах, визначених цим дослідженням;

4) отримання університетом додаткових коштів шляхом розкріпачення громадської ініціативи та комерціалізації окремих складових її впровадження.

Впровадження відмічених вище положень є прерогативою, в основному, громадського сектору університету, який здійснює свою діяльність під наглядом Навчально-виховної Ради КНУБА. При цьому слід особливо наголосити на тому, що відповідний сектор функціонує в тому числі і як складова сервісної системи ІНВОП. З огляду на це, такий підрозділ як виховний відділ університету має бути **або повністю ліквідований, або реформований у своєрідну навчально-виховну лабораторію**, функцією якої є **вивчення та узагальнення наявного освітянського досвіду, а не планування та організація відповідних заходів.**

Висновки. Очевидно, реалізація усіх запланованих реформ буде потребувати певних фінансових витрат, які частково мають перекриватися бюджетно-спонсорськими коштами, а частково – додатковими надходженнями, що виникли внаслідок самих реформ. Реалізація цього пакету має включати в себе: загальну проробку концепції реформування, визначення переліку пріоритетів, розробку плану ліквідації структур КНУБА, які не вписуються в нову архітектуру відносин, контроль за порядком впровадження окремих етапів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабасв І. А. огли. Інноваційна технологія в управлінні програмами розвитку організацій на основі генетичної моделі проектів: Дис... д.т.н.: 05.13.22-К.: КНУБА, 2006-331 р.- На російській мові.
2. Білощицький А. О. Методи та моделі комплексного інноваційно-освітнього середовища в умовах розвитку вищого навчального закладу: Дис... к.т.н.: 05.13.06 – К.: КНУБА, 2007 – 212 с.
3. Білощицький А. О. Методологія проектно-векторного управління освітніми середовищами: Автореф. дис. д.т.н.: 05.13.22 – К.: КНУБА, 2010 – 36 с.
4. Вища освіта: європейський вимір та українські перспективи: Матеріали слухань у Комітеті ВРУ з питань науки і освіти України 18.06.2008 – К.: Парламентське видавництво, 2009 – 630 с.
5. Рижаква Г. М. Теоретико-методологічні засади функціонування малих підприємств будівельного

комплексу України в умовах трансформації економіки: Автореф. дис. д.е.н.: 08.00.04 – К.: КНУБА, 2011 – 43 с.

6. Тимофєєв Ю. Е., Нікогосян Н. І., Євдоченко О. М. Комплексна навчально-виховна парадигма, як засіб реформування будівельної галузі в сучасному світі: принципи, модель, рішення. // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: 36. наук. пр. – 2013. – Вип. 29. – с. 266-283.

7. Тимофєєв Ю. Е., Чернявська Ю.Б. Змішане фінансування вищої освіти - шлях до її розвитку. // Економіка і держава: Міжнар. наук.-пр. журнал – 2016. – №. 11. – с. 30-33.

8. Тимофєєв Ю. Е. Методика фахового оцінювання спеціалістів. // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: 36. наук. пр. – 2015. – Вип. 33. – с. 105-123.

АННОТАЦІЯ

В цій статті автор излагає своє видение сoвременного подxода к реформированию отраслевых ВУЗов. Определяет основные недостатки существующей системы. Исследуются области прикладывания основных усилий относительно соответствующих изменений. Предлагаемые проекты авторских решений.

Ключевые слова: образовательно-воспитательный процесс, научно-образовательная среда, офис коммерциализации разработок.

ANNOTATION

As the object of study was the author of the Kyiv National University of construction and architecture of the Ministry of education and science of Ukraine (hereinafter-the University or KNUBA). Accordingly, the purpose of the work was the theoretical comprehension of the project concept of radical reforms in the mentioned institution. In this article the author lays out his vision of a modern approach to reforming the industry. Defines the main shortcomings of the existing system. Examined areas of your major efforts to appropriate changes. Offered projects copyright decisions.

Keywords: educational process, scientific and education graduate, office of commercialization.